

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ВЕЛИКАТА ОБИЧ
ИНДИЙСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

В Индия царувал едно време цар, по име Асока. На младини той бил гневлив: за нищо и никакво пламвал. Но като знаел, че това е голяма слабост за човека, Асока сполучил да обуздае избухливостта си и да стане спокоен и търпелив.

Царят давал с добрия си живот пример на своите поданици — да закрилят слабите, да помагат на бедните и болните, да не се гордеят, да обичат всички. Той въвел справедливи закони, изградил болници, направил градини, изкопал кладенци за пътниците и стадата, посадил край пътищата овощни дървета.

В Индия живее птиче, наречено кунала. То има кротки и хубави очи. Цар Асока имал син, чиито очи били тъй хубави и кротки, каквито са тия на птичето. Затова го кръстили Кунала.

Асока обичал и сина си, и жена си, царицата Падмявати. Но тя заболяла още когато била млада. Преди да издъхне, повикала мъжа си и му рекла:

— След като умра, ще дойде друга на мое място. Тя ще бъде царица на Индия. Може да ти роди деца. Навярно тя не ще обича моя син. Ала аз няма да видя мир на оня свят, додето той не порасте.

Царят разбрал какво иска да каже умиращата царица и отговорил:

— Не се безпокой, обична Падмявати! Кълна ти се, че каквото и да стане, аз ще обичам Кунала и той ще бъде наследник на престола ми.

Падмявати умряла. Асока се оженил за една млада и хубава жена, по име Сиди. Царският син Кунала пораснал. Със своята доброта, кротост, скромност и трудолюбие той спечелил обичта на целия народ. Когато станал момък, оженил се за Мадави — една хубава и нежна мома, добра като него.

Двете семейства живеели отначало в мир и сговор. Но ето че Сиди родила на Асока син. Тя била горда, обичала властта, па била и много хитра. Откак добила момчето, само за едно мислела: какво да направи, та нейният син да замести Кунала и да наследи престола на баща си. Тя мразела завареника си, но криела умело своята омраза.

Веднъж Асока паднал тежко болен. Тая болест изненадала всички околни, защото царят бил здрав и силен: пръв път боледувал през живота си. Разни лекари го церили, ала никой не успял да го излекува. След като всички се отчаяли и вече очаквали неговата смърт,

при болния влязла царицата и почнала да го лекува с магии. За няколко дена го излекувала.

Когато Асока оздравял, той поблагодарил от сърце на Сиди.

— Ти ми върна живота и здравето — рекъл царят. — Никога няма да забравя тази голяма добрина.

А тя му казала:

— Стига да пожелаеш, можеш веднага да ми се отплатиш.

— С какво?

— Като обявиш за престолонаследник сина, що ти родих.

— На драго сърце бих направил това — казал Асока. — Но аз съм и човек, и цар: не мога да потъпча честната си дума. Преди да умре Падмявати, аз ѝ се заклях, че Кунала ще наследя моята корона.

— Голяма работа! — рекла Сиди огорчена. — Клетвата е умряла заедно с онази, на която си се заклял.

— Не — отсякъл царят, — аз бих се по-скоро отказал от царуването, отколкото да наруша клетвата, която съм дал комуто и да било. Искай нещо друго в замяна на услугата!

— Добре — казала Сиди недоволно. — Позволи ми тогава само един ден да управлявам. Аз ще ти кажа кой ще бъде тоя ден.

Царят се съгласил.

Денят скоро дошъл.

Далече от столнината се намирал градът Таксокила, дето управлявали хора, назначени от Асока. Градът бил много богат. Царицата надумала управителите да наложат на гражданите големи данъци. След това пратила там подкупени мъже — да подбудят народа към бунт.

Градът въстанал. Подучени от хората на царицата, гражданите пратили в столицата неколцина души да се оплачат на царя. Те му казали, че искат да махне дотогавашните управители и да им прати Кунала.

— Само твоят син — рекли те — ще може да внесе ред, като ни даде справедливи закони и като усмири бунтовниците.

Тъкмо тоя ден, когато били дошли пратениците, Сиди поискала от царя да ѝ даде печата от слонова кост, с който се подпечатвали всички царски заповеди. Той ѝ го дал, както бил обещал.

Когато пратениците изказали на царя своето желание, Сиди заявила, че наистина само князът, когото целият народ обича, би могъл

мирно и без насилия да внесе ред в Таксокила. Като чул тия думи, Асока се смутил. Той подозрял, че жена му крои нещо лошо.

— Не е ли опасно — рекъл — да пращаме Кунала в оня разбунтуван град? Таксокилци може да го убият.

Сиди се оскърбила.

— Щом нямаш доверие в мене — рекла тя, — прави каквото знаеш! Вземи си печата! Ти забравяш, че си ми дал тоя ден властта.

Царят трябвало да устои на обещание си. Той не взел печата. Па и сам Кунала, като видял, че може да бъде полезен, се съгласил да отиде в Таксокила.

Но Асока настоял синът му да тръгне с войска. Князът се възпротивил.

— Войска бавно се събира — казал той. — Пък и аз не обичам да се пролива кръв. Нима с многобройна войска, цвилещи коне, ревящи слонове, гръмливи колесници, барабани и тръби ще накараме хората да живеят в мир? Аз ще вървя сам.

Той се сбогувал с жена си Мадави, яхнал коня си и се понесъл към разбунтувания град.

Ала той не видял, че след него препуска втори конник, изпратен от царицата.

Тоя човек носел заповед, подпечатана с царския печат.

Кунала препускал белия си кон към далечния град. Той изминал села, бърда, планини и потоци, оризища, градини и ниви. Новината, че князът иде, се разнесла скоро в града. Всички накичили къщите си със знамена и килими и излезли да го посрещнат.

Пред вратите на града Кунала се спрял. Първенците го помолили да прости на бунтовниците: те не били недоволни от царя, а от управителите, които им наложили тежки данъци.

— Добре — казал князът. — Бъдете спокойни! Аз ще дам всекому заслуженото.

И той влязъл в града тържествено, под звуците на много тръби, рогове и барабани.

Кунала намалил данъците и назначил други управители. Гражданите, много доволни от тая промяна, проводили пратеници при Асока да му изкажат своята вяроност и да му благодарят, че е пратил мъдрия княз да внесе мир в града.

Ала надвечер пристигнал вторият конник, който предал на градските първенци заповедта. Те я отворили и с ужас прочели, че трябва да извадят очите на Кунала, който бил най-голям враг на царя и предател на държавата. Още се казвало, че след като князът бъде ослепен, никой гражданин не бива да му се притече на помощ с каквото и да било. Забранявало се дори да се споменава името на царския син.

Първенците не знаели какво да сторят. Не им се искало да покажат заповедта на княза, който им се видял толкова добър, колкото умен. Тая заповед била несправедлива и жестока. Цяла нощ се разговаряли те, без да решат какво да правят.

Най-после си казали:

— Какво ще стане с нас, ако не изпълним царската повеля? Мигар ще ни пощади оня, който се е озлобил срещу родния си син? Кунала желае доброто на всички, а баща му заповядва да го ослепим. Не се ли покорим, той ще ни убие.

На заранта те отнесли заповедта на княза. Кунала я прочел и рекъл:

— Тази повеля трябва да се изпълни, защото носи царския печат. Направете, каквото ви се заповядва.

Той знаел, че баща му не може да е издал тая безчовечна повеля. Разбрал, че то ще да е работа на царицата, която е измолила от баща му пълна власт за един ден. Но както и да е, решил да се покори на заповедта, скрепена с бащиния му печат.

— Направете, каквото ви е заповядано — повторил той.

Народът узнал за страшната заповед. На главния площад се събрали хора. Когато дошъл Кунала, всички му се поклонили до земята. Извикали джелатите и първенците им заповядали да извадят очите на княза.

Ала джелатите вдигнали ръце нагоре, поклонили се на царския син и викнали:

— Никой от нас няма сърце да извади очите на невинен човек.

Тогава князът си развил чалмата, обсипана със скъпоценни камъни, и като я подал на джелатите, рекъл им:

— Давам ви това, за да изпълните заповедта.

Но никой от джелатите не я взел. В тоя миг излязъл от тълпата един парцалив и грозен човек, с гузен поглед и зло лице. Той бил дълго

лежал в затвора за кражба и други злодейства; току-що бил го пуснал Кунала, който опростил всички затворници.

Злосторникът се приближил до княза, взел чалмата и казал, че ще извърши джелатската работа. Запалил голям огън, нагорещил железен клин, хванал го с клещи и пристъпил към Кунала.

Князът стоял спокойно. Ни една черта на лицето му не мръднала. Джелатинът забил червеното желязо в едното му око, после в другото. Всички наоколо извърнали глави — да не гледат — и се разплакали.

Когато се свършила страшната работа, Кунала си сложил едната ръка на рамото на джелатина, защото едвам се държел на нозете си от болки, а другата вдигнал, за да види народът, че иска да говори. Настъпило пълно мълчание.

— Вървете си! — рекъл Кунала. — Никой да не ми помага! Никой да не ми споменава името, защото тъй е заповядано!

Всички се разотишли разплакани, с наведени очи. Кунала се проснал наземи. Слънцето било силно — онова страшно индийско слънце — и той се повлякъл на ръцете си да дири сянка. Най-после стигнал до едни бамбуци и там легнал, изоставен от всички.

Няколко часа лежал тъй Кунала. Наоколо било тихо. Никой не смеел да се приближи. По едно време князът усетил над главата си влажен и топъл дъх. След малко чул скръбно цвилене. Дошъл бил Мандола, неговият бял кон.

— Върви си, мили Мандола! — рекъл му князът. — И ти трябва да оставиш своя господар. Върви, дето ти видят очите!

Дълго обикалял конят около господаря си, но чувал все тия думи. Най-после той побягнал от града и скръбно полетял с наведена глава по същия път, по който бил дошъл.

След заник слънце много граждани дошли при Кунала въпреки строгата заповед. Ала те стоели мълчаливо и никой не се осмелявал да се приближи до княза и да му помогне. Най-после дошла една бедна бабичка, измила му раните със студена вода и ги превързала с билки, натопени в дървено масло. После го накарала да стане и бавно го извела вън от града, в най-близкото село. Там го оставила и се върнала.

Мъжете, които били изпратили първенците на Таксокила, били посрещнати от царя добре. Те му разказали за голямата почит и обич на своите съграждани към княза. Това успокоило Мадави, която била там и чула всичко.

Тя чакала всеки ден мъжа си да се върне. На третия ден видяла, че по пътя се вдигат облаци от прах. Дошъл Мандала, но конник нямало на него. Като го видяла, Мадави разбрала, че с мъжа ѝ се е случило нещо страшно. Тя паднала в несвяст на земята.

Като дошла на себе си, жената се замислила какво да прави.

— Мъжът ми е навярно убит от размирниците — си казала тя. — Но не е чудно и да е жив, а да не може да дойде. Не е ли най-добре да тръгна да го търся?

Без да губи време, Мадави влязла в двореца, снела си накитите, облякла прости дрехи и тръгнала към Таксокила. Тя не се обадила никому. Не казала дори на свекъра си къде отива, за да не я задържи.

Дълго и трудно било пътуването ѝ. Навсякъде питала тя не е ли виждал някой княз Кунала. Много дни вървяла тъй, без да научи нещо за мъжа си.

Една заран, като излязла от колибата, дето я били прибрали да преспи, Мадави запитала един орач, който току-що бил почнал работата си. Той ѝ казал, че призори, когато излязъл от село и отивал към нивата, видял в една горичка млад сляп човек, облечен като княз. Той се съжалил над него и му оставил диви плодове и паница студена вода.

Мадави се затекла до горичката и намерила мъжа си. Кунала седял на един камък. Той бил скръбен. На очите му имало кървава превръзка. Мадави го прегърнала и с плач запитала какво е станало с него. Той ѝ разказал всичко.

Сетне тя го повела към столицата. В най-близкото село, през което минали, той си сменил дрехите с един селянин.

Когато Асока се научил, че конят на сина му се върнал без ездач и че снаха му е изчезнала, обзело го страшно безпокойство. Той разпратил хора да дирят Мадави и да узнаят в Таксокила какво е станало със сина му.

Първенците на града разбрали, че царят се безпокои за своя син и че повелята, която са изпълнили, не иде от него. Те се уплашили да не би да ги накаже със смърт, та не казали на царските хора истината.

— Князът — рекли те — пожела да си отиде сам, както бе дошъл. Какво е станало с него по пътя, не знаем.

Пратениците подозрели, че ги лъжат, ала нямало от кого да узнаят истината. Никой от гражданите не смеел да спомене дори и

името на княза. Конниците се върнали в столицата, без да научат нещо сигурно за Кунала или Мадави.

А двамата съпрузи в това време пътували към града, като се прехранвали с просия. Най-сетне след мъчително и дълго пътуване стигнали до столицата. Но пазачът на двореца не ги пушал, понеже не ги познал: те били окъсани, прашни, а мъжът бил при това сляп. Все пак войникът ги съжалил и въвел в една голяма тъмна барака, дето стоели царските колесници — да преспят на завет.

Кунала и Мадави били толкова уморени, че заспали веднага.

На сутринта, когато мислел за сина си, Асока чул, че някой пее. Гласът приличал много на Куналовия. Царят трепнал.

— Кой пее тъй? — запитал той.

Отговорили му, че стражът бил прибрал един сляп просяк с жена му да преспят в заслона за колесници.

Той заповядал да му ги доведат.

Отпърво царят не можал да познае сина си — сляп, парцалив, оцапан. Ала това кротко лице било също като неговото. А Мадави той познал веднага, макар че била облечена с прости дрехи, окъсани през дългия път.

Той се хвърлил и с разтреперани ръце притиснал сина си до своето сърце, като се разплакал.

Сетне ги разпитал какво се е случило. Когато му разказали всичко, обзел го лют гняв — като оня, който го обземал на младини.

— Кой злодеец — викнал той — е посмял да злоупотреби с царския печат, за да извърши това престъпление?

Кунала не казал нищо. Той не желаел да обвини царицата. Но Мадави направила на царя, че Сиди е държала един ден царския печат.

Асока тутакси разбрал всичко: кой друг би могъл да извърши това! Не тя ли бе искала упорито от него да лиши Кунала от престолонаследие заради сина ѝ? И защо ще ѝ бъде държавният печат, ако не е имала намерение да му направи зло? Нали тя го бе пратила в Таксокила?

Той заповядал да я повикат веднага.

Откак се научила от своя пратеник, че заповедта е изпълнена, Сиди не можела да заспи спокойно. Все ѝ се присънвал Кунала — кървав, ослепен, че иде към нея и я заплашва. Тя се събуждала с писък. Освен това бояла се, че престъплението може да се открие всеки ден.

Струвало ѝ се, че и царят, и придворните, и слугите, па и народът — всички знаят ужасната тайна, която тя искала да скрие.

Като чула, че царят я вика, тя се разтреперала и побледняла. Едвам събрала сили да отиде до чертога, дето бил Асока. Пристъпвала като злодеец, осъден на смърт.

Като видяла ослепения княз, прилошало ѝ. Тя паднала пред царския престол, покосена от мъка и разкаяние.

За Асока станало явно, че жена му е виновницата. Обезумял от гняв, той викнал, че преди да я накаже със смърт, ще заповяда на джелатите да извадят и нейните очи, за да разбере какви страдания е причинила на заварения си син. Но Кунала се намесил.

— Бъди милостив, татко! — замолил го той. — Прости ѝ!

— Не! — викнал царят. — За толкова страшно злодеяние не може да има прошка.

Тогава князът рекъл:

— Слушайте да ви кажа! Тая жена не е толкова виновна, колкото ви се струва. Аз претърпях наказанието за един грях, който съм извършил някога, в един минал живот. Всички знаете на какво ни учат нашите свещени книги: човек се преражда много пъти на земята и някога неговата душа е живяла у животното. Аз дълго се питах защо се случи това с мене, но не можех да си отговоря. А тая нощ видях насън миналото си и се събудих весел. Затова пеех сутринта.

— Какъв грях си извършил ти, който си най-добър от всички мъже? — попитал Асока.

— Едно време имало един ловец. Той ходел по планините да убива зверове. Веднъж извардил в дъното на една пещера две сърни — мъжка и женска. Той ги хванал с мрежата си, па си помислил: „Ако ги убия, как ще отнеса в града толкова месо? Па и кога ще ги дера? Ако ли им извадя очите, ще успея да ги отведа до вкъщи, защото не ще могат да бягат.“ Сърните сякаш разбрали намерението на жестокия ловец. Те го загледали кротко и му се замолили с поглед да ги съжали. Но той бил безжалостен: извадил им очите. — И като си снишил гласа, Кунала добавил: — Тоя ловец бях аз, татко. Ето че най-сетне ми било писано да изкупя вината си. Защото душата на Сиди и тая на онзи злодеец, който ме ослепи — тия души живееха някога в телата на двете сърни. Недей убива царицата: тя е толкова виновна, колкото съм бил виновен някога аз.

Ала царят се колебаел.

Той помълчал, па рекъл:

— Кой знае, сине, дали това, което каза, е истина? Ти премного обичаш хората. Навярно си измислил тая приказка, за да спасиш своята мащеха от наказанието.

Тогава Кунала се изправил отведнъж, вдигнал ръце нагоре и викнал:

— Ако лъжа, нека падна мъртъв! Но ако съм казал истината, нека Бог, който е самата истина, извърши чудо: нека ми върне очите.

И в същия миг князът се обърнал към Асока и Мадави, па си снел превръзката от очите. И царят, и невестата на княза надали радостен вик: Кунала ги гледал със своите кротки мъдри очи — като очите на птичето кунала.

— Простено да ти е! — рекъл Асока на царицата. — Върви в някой манастир и живеј там дотогава, додето ти е отредено. Но помни какво си направила и се кай за греховете си!

Така и станало.

Асока царувал дълго, а след него се качил на престола Кунала. Нямало по-славно царуване от неговото. Защото той обичал всичко живо — не само хората, но и животните.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.